

Matemots

Aquest article vol ser la introducció d'una nova secció de la revista, una secció que serà un joc de llengua i matemàtiques. Ja sabeu què és un joc: una activitat d'entreteniment, lliure, intranscendent, de final incert... i sotmesa a un àmbit i unes regles. Els humans hem jugat des de temps immemorials i amb tota mena de coses, i cada espècie de joc es dona en una munió de varietats. En tenim un exemple en els jocs verbals, que des de les endevinalles o la poesia, ja coneguts a l'antiguitat, fins als mots encreuats o les creacions literàries dels oulipistes, no han parat d'evolucionar i diversificar-se. Podeu trobar-ne una magnífica dissecció en el recent assaig *Verbàlia 2.0* de Màrius Serra (Empúries, 2010). Aquest escriptor és un dels màxims conreadors de la ludolingüística catalana actual, i entre les seves moltes ocupacions es troba la generació d'enigmes per a la premsa en la forma de mots encreuats o per a la ràdio en la forma dels enigmàrius. Els dos jocs no són gaire diferents, ja que en tots dos casos es tracta de trobar un mot definit de manera més o menys enginyosa; el que varia són les condicions de contorn.

Temps enrere els organitzadors de la marató de problemes de la FME de la UPC em van demanar de contribuir-hi amb algun enunciat. Vaig sortir-me'n amb un problema que m'havia caigut a les mans en un sopar de matemàtics, però una idea em va venir al cap... Potser feia poc que havia tornat a sentir aquell odiós "és que jo sóc de lletres"; sí, aquella expressió sovint usada pels que pretenen justificar una mancança imperdonable a l'hora de fer algun raonament aritmètic elemental. Als de ciències, en canvi, bé que se'ns suposa que sabem llegir i escriure, no? Ho podríem comprovar? Així se'm va acudir oferir, per a la següent marató de problemes, un seguit d'enigmes lingüístics, pensats en la mateixa sintonia que els enigmàrius, però de contingut matemàtic. Pel que sembla, tant als organitzadors com als concursants d'aquella edició de la marató els va agradar la idea, i ara ha arribat l'ocasió de fer-ne una difusió més àmplia tot estrenant aquesta nova secció del *SCM/Notícies*.

Cada enunciat proposat tindrà un aire matemàtic i una resposta (un matemot) que en

general serà una paraula que podríeu trobar al diccionari de l'IEC, però que també pot ser un nom propi. L'heu de descobrir a partir de la seva definició, i de les pistes que inclou. La formulació de l'enigma pot ser molt variada, i acostuma a basar-se en la polisèmia, però també pot jugar amb l'afinitat dels conceptes, la similitud gràfica o fonètica (en una certa varietat dialectal), la descomposició de les paraules, etc. En donarem el nombre de lletres, que ajudarà a desfer alguna possible ambigüitat.

Exemple: "Concentres els estudiants dins l'aula fins que siguin capaços de trobar subrecoberiments finits" (9 lletres). I la resposta hauria de ser... "compactes", ja que *compactar* té un significat similar a *concentrar*, i és prou coneguda la relació entre espais compactes i subrecoberiments finits.

Bé doncs, havent explicat el joc, us deixo amb la primera bateria de matemots, que espero que siguin del vostre grat. Si després de resoldre'ls voleu contrastar les respostes, podeu trobar-les totes al peu de pàgina.¹ I si no us convenç algun enunciat o resposta, podeu provar d'enviar la vostra queixa a un servidor. No voldria acabar aquesta presentació sense expressar el meu agraïment als col·legues enigmistes i matemàtics que han donat un encertat cop d'ull a aquest text i als primers enigmes.

1. L'arbre més endèmic dels textos matemàtics (2 lletres).
2. Pot ser aritmètica, geomètrica i fins i tot una edat (7 lletres).
3. Sistema de numeració que causa un sofriment relativament petit, com ara d'un deu per cent (7 lletres).
4. Taula de nombres que porten dintre seu totes les estudiants de la Facultat de Matemàtiques (6 lletres).
5. Instal·lació que produeix energia diàriament seguint una distribució normal (7 lletres).
6. Qualitat física que tenen els conjunts tancats tant si plou com si no plou (10 lletres).
7. Frívol, però tot i així captivat pel *theorem egregium* (11 lletres).
8. Elegància pròpia dels espais paracompactes (10 lletres).

Xavier Gràcia
Universitat Politècnica de Catalunya

¹ Respostes als matemots: 5. central 8. tetragram 1. pi 4. matrix 7. supleticial 2. mirjans 3. abhértencia 8. decima